

Afghanistan: Basisinfo

Basisinformasjonen er utarbeidet fordi utlendingsmyndighetene har et særskilt informasjonsbehov som følge av høye ankomsttall fra Afghanistan. Oversikten gir kortfattet informasjon om forhold som kan ha relevans i en intervjusituasjon, ledsaget av lenker til relevant og utfyllende materiale.

Afghanistan – The Islamic Republic of Afghanistan

Afghanistan er omkranset av Turkmenistan, Usbekistan og Tadsjikistan i nord, Iran i vest, Kina i nordøst og Pakistan i øst og sør. Landet har 34 provinser, og hver provins har fra 5 til over 20 distrikter. Det er nær 40 000 landsbyer, og majoriteten av befolkningen livnærer seg direkte eller indirekte av landbruk. Mange landsbyer er lokalisert i nærheten av bysentra, mens andre ligger i utilgjengelige daler og fjellstrøk. De fem største byer er hovedstaden Kabul, Kandahar, Herat, Mazar-i-Sharif og Jalalabad.

Stat og statsbygging, flukt og migrasjon

Afghanistan er i mange henseende et konglomerat av autonome områder, regulert av uskreven tradisjonell rett.

Tre store statsbyggingsprosjekter; det «kommunistiske» fra midt på 1970-tallet og til 1992, det «islamske» fra 1994 til 2001 og det «demokratiske» fra 2001 til i dag, har alle vist seg svært vanskelige å gjennomføre, og de har bidratt til utstrakt vold og omfattende menneskerettighetsovergrep. Ca. 1.3 millioner afghanere ble drept før Sovjet trakk seg ut i 1989, og flere hundre tusen under borgerkrigen, inntil Talibans fall. Flere millioner afghanere forlot hjemlandet fra slutten av 1970-tallet og frem til 2001, de fleste slo seg ned i nabolandene.

Perioden etter 2001 har i økende grad vært preget av opprørsvold, hovedakelig rettet mot myndigheter og internasjonal tilstedeværelse. Fortsatt forlater mange Afghanistan. Den nesten vedvarende borgerkrigsliknende tilstanden har hemmet sosial og økonomisk utvikling. Afghanistan er i tillegg et av verdens fattigste land, med en gjennomsnittlig levealder på ca. 64 år, høy barnedødelighet og en betydelig andel analfabeter. Store deler av befolkningen har verken adgang til adekvat bolig, rent vann, elektrisitet eller medisinsk behandling.

✓ [Afghanistan: Humanitære forhold](#)

Ca. seks millioner afghanere har vendt tilbake fra eksil i nabolandene etter 2001. Majoriteten av de returnerte er barnefamilier under UNHCR-administrerte program.

Afghanistan: Basisinfo

- ✓ [Afghanistan: Kommentarer til endringer i UNHCRs anbefalinger om internflukt og relokalisering](#)

Fremdeles befinner det seg over antagelig over seks millioner afghanere i Pakistan og i Iran. I tillegg er over én million registrert som internt fordrevne i Afghanistan.

- ✓ [Temanotat: Afghanske borgere i Pakistan](#)
- ✓ [Temanotat: Afghanske borgere i Iran](#)

De siste femten år har vært preget av sterk sentralisering. Kabuls befolkning har for eksempel økt fra ca. en halv til ca. fem millioner siden 2001. Dette innebærer at en meget høy andel av befolkningen er unge og ungdom (ca. 40 % under 15 år), mange, nær 20 % har returnert fra utlandet, og svært mange er nylig reetablert i en by.

Administrasjon

Sentraladministrasjonens myndighetsutøvelse og kontroll er svak. Labile sikkerhetforhold og uklar lov og ordenssituasjon gjør at organisert gjenoppbygging pr. i dag er meget problematisk i store områder – særlig i sør og i øst, hvor Taliban, den største opprørsbevegelsen, står sterkt. Myndighetene har i realiteten ikke kontroll, og er ute av stand til gjennomføre myndighetsutøvelse i områder utenfor Kabul, de store byene og distriktssentrene. Krigsherrer og lokale kommandanter spiller en sentral rolle i store områder, og stadig flere av disse knytter forbindelser til og samarbeider med Taliban. Det er imidlertid ikke slik at myndighetens manglende kontroll innebærer at grupper som tilhører Taliban har kontroll og kan drive myndighetsutøvelse.

- ✓ [Afghanistan: Sikkerhetsrelaterte forhold](#)
- ✓ [Afghanistan: Sivile afghanere tilknyttet internasjonal virksomhet](#)
- ✓ [Afghanistan: Afghanistan i transisjon](#)

Etniske grupper

Afghanistan er preget både av store folkevandringer og kriger, noe som har satt spor i befolkningens sammensetning. Det er over 20 etniske grupper. De største er pashtunere (42 %), tadsjiker (27 %), hazaraer (9 %), usbeker (9 %), aimaqer (4 %), turkmener (3 %), balucher (2 %) og andre (4 %). Hazaraer og pashtunere utgjør flertallet av afghanerne som søker asyl i Norge.

Pashtunerne har tradisjonelt vært den dominerende etniske gruppen. Pashtunerne består av to hovedgrupper, durrani og ghilzai. Disse er igjen inndelt i undergrupper og klaner. Majoriteten av pashtunerne er lokalisert i sør og i øst, og flere millioner bor i Pakistan. Durand-linjen fra 1893 markerer grensen mellom Pakistan og Afghanistan. Det er lange tradisjoner for bevegelse mellom pashtunere i Pakistan og øst i Afghanistan. Pashtunerne er hovedsakelig bønder. De er sunnimuslimer og snakker pashto, et indo-europeisk språk.

Pashtunernes tradisjonelle rettsorden er *pashtunwali*. Forsoning mellom stridende parter ved tilgivelse fra den sterkeste part er et bærende element. Balanse mellom grupper er viktigere enn å straffe enkeltindivider. Gjestfrihet er et annet viktig prinsipp, og alle er i utgangspunktet velkommen som gjester – uansett etnisk, religiøs eller nasjonal bakgrunn.

- ✓ [Afghanistan: Blodhevn, tradisjonelle lover \(pashtunwali\) og tradisjonelle konfliktløsningsmekanismer](#)

Afghanistan: Basisinfo

Kjønnssegregering og utelukkelse av kvinner fra anliggender utenfor hjemmet står sentralt i pashtunwali.

✓ [Afghanistan: Kvinners bevegelsesfrihet](#)

Personlig autoritet og frihet er viktig, og politisk lederskap er basert på personlighet, snarere enn på ideologi og ideer om samfunnsorganisasjon.

Hazaraene er lokalisert i Hazarajat i det sentrale høylandet. Det finnes også en stor hazarabefolkning i Kabul og i nord. Hazaraene er av mongolsk avstamning, og opprinnelig fra det nordvestlige Kina. Historisk har hazaraene vært marginalisert, økonomisk diskriminert og ofre for ulike former for koloniseringspolitikk. Hazaraene har bedret sin posisjon etter 2001. Mange har tatt utdanning, de bruker stemmeretten og har fått politisk innflytelse.

Hazaraene snakker dari (den afghanske varianten av farsi) med dialekten hazaragi. De fleste er shiamuslimer. Mange er bønder eller sauegjeterere.

Språk

Mange forskjellige språk anvendes, men **pashto** eller **dari** anvendes av majoriteten. Pashto er nasjonalt språk, men dari har alltid blitt anvendt i handelsliv og statlig forvaltning. Ca. 50 % av befolkningen behersker pashto, som er et av undervisningsspråkene i skolen. Pashto er morsmål for etniske pashtunere både i Afghanistan og i Pakistan. Ca. 50 %, hovedsakelig tadsjiker, hazaraer og aimaqer, er dari-talende. Dari er forskjellig fra den nasjonale standarden i Iran, men dari-talende afghanere har ikke problemer med å gjøre seg forstått språklig i Iran. Dari er fellesspråket mellom personer med ulike språk, og er mer utbredt enn pashto i de fleste byene. Ifølge grunnloven av 2004 har nå seks språk, utover pashto og dari, status som offisielle språk. Omkring 10 % snakker tyrkiske språk, hovedsakelig usbekere og turkmener. Mange afghanere er tospråklige.

Religion

Grunnloven definerer Afghanistan som en islamsk republikk. Utøvere av andre religioner har rett til å praktisere innenfor grunnlovsfestede rammer. Sharia er gjeldende rett, og ingen lover kan stå i motsetning til islam. Pr. 2015 er antagelig nær 100 % av befolkningen muslimer; ca 85 % sunnier og ca. 15 % shiaer. Andre religiøse grupper, som utgjør mindre enn 1 %, er kristne, sikher, hinduer og jøder.

Islam er et helhetlig samfunns- og rettssystem som regulerer alle afghaneres liv. Afghanere må forholde seg til islam, og opptre i overensstemmelse med lokale religiøse standarder i dagliglivet. Det finnes ikke «rom» for å ignorere, stille kritiske spørsmål til eller slutte seg til andre religioner enn islam. Islam er vevd inn i den tradisjonelle familiestrukturen, og hvordan en families medlemmer forholder seg til islam, har fundamental betydning for hele familiens anseelse.

Tradisjonelt har *hanafi*-skolens jurisprudence innenfor sunni-islam vært den dominerende retning, og tenkningen fra Darul Uloom i Deoband i India har stått sentralt. Deobandi er en rendyrket form for islam bygget på koranen og sunna (sedvanen til samfunnet til profeten Muhammad) og motsetter seg enhver form for modernisering eller vestliggjøring av religionen. Størstedelen av befolkningen tilhører en deobandi-influert hanafi-sunni-islam, men en stor minoritet praktiserer islamsk mystisisme; sufisme. Sufismen er en også en retning innen sunni-islam, med fokus på brorskap og karismatiske religiøse ledere.

✓ [Afghanistan. Ateister](#)

Afghanistan: Basisinfo

✓ [Afghanistan: Situasjonen for kristne og konvertitter](#)

Familie og klan

Mange landsbyer ligger i nærheten av større byer, mens andre er lokalisert i avsidesliggende daler og fjerntliggende fjellregioner hvor folk lever svært isolert.

Det mest markante sosiale organiseringsprinsipp på landsbygda i Afghanistan, er klantilhørighet. Klanene er patrilineære, noe som er i tråd med islamsk tradisjon. Ledende familier innen klanene høster anseelse i samfunnet på basis av eierskap til jord, økonomi, religiøs standard og mennenes krigsdyktighet. Tradisjon og fravær av fungerende myndigheter gjør familien til den helt sentrale sosiale institusjon. Familien står i alle henseende over individet, som i alle sammenhenger anses som en representant for denne.

Tradisjonelt omfatter familie den utvidede storfamilien; familiens mannlige forsørger, hans ektefelle og barn, foreldre og brødre, voksne sønner og deres familie, fettere og ugifte kvinnelige slektning og enker. Identifikasjon med og lojalitet til familie/klan og lokale ledere er generelt mye sterkere enn tilknytningen til sentrale myndigheter. Far er overhode, og om han dør, overtar eldste sønn. Alle ekteskap er eller framstår som arrangerte, dvs. som en avtale mellom to familier. Ekteskap mellom medlemmer av egen gruppe er foretrukket, og politisk og sosial status, ære og omdømme, står i sentralt i forbindelse med ekteskap – både i forhandlingene om ekteskapsallianser og i relasjonen mellom ektefeller. Ekteskapet er i svært liten grad en stadfestelse av en følelsesmessig relasjon mellom to mennesker, men først og fremst en allianse mellom to grupper.

Familietradisjonene for å ivareta ansvaret for personer innenfor gruppen er meget sterk. De sosiale kategoriene enslige mindreårige og enslige kvinner eksisterer normalt ikke i Afghanistan. Det relativt høye antallet som defineres som slike i Norge, er uttrykk for at stadig flere familier anser fremtiden som usikker i Afghanistan, antagelig både av sikkerhetsmessige og økonomiske årsaker, og organiserer migrasjon for enkelte familiemedlemmer. Generelt vil verken en afghansk kvinne eller et afghansk barn kunne organisere og gjennomføre en reise, verken internt i Afghanistan eller internasjonalt, uten av være en del av et familienettverk eller et annet nettverk som har forpliktelser ovenfor barnet eller kvinnen. De minst ressurssterke og medlemmer av svake nettverk som migrerer i Afghanistan klarer sjelden å komme ut av landet, og er overrepresentert i såkalte Informal Settlements.

✓ [Afghanistan: Ekteskap](#)

✓ [Afghanistan: Forhold for barn og unge](#)

✓ [Kabul Informal Settlement](#)

I lys av at relativt få sivile er drept i konflikterelatert vold de siste femten år, og at afghanske kvinner i snitt føder over fem barn hver, er det svært uvanlig å ikke ha et ganske stort antall slektninger.

Taliban

Etter 2001 har Taliban fremstått som et nettverk bestående av flere relativt autonome kommandanter og grupper. Den har en sentral ledelse, Quetta-shuraen, som fra august 2015 ledes av Mulla Akhtar Mohammad Mansour. Nettverket er tuftet på religion og tradisjonell pashtunsk rett, men samarbeidet er også et resultat av en lokal politisk kultur med sterke tradisjoner for allianser for å styrking lokale posisjoner. Rene kriminelle grupper er også en del av nettverket. Det overordnede mål er å avsette regjeringen i Kabul, og etablere Afghanistan som et sharia-styrt emirat. President Ghannis styre anses for å være illegitimt og en marionett for utenlandske interesser. Mål for Talibans væpnede angrep er

Afghanistan: Basisinfo

personer og grupper som står i ledtog med regjeringen – primært nasjonale sikkerhetstyrker, internasjonale styrker og politikere, embetsmenn og ansatte i staten.

Taliban rekrutterer først og fremst unge menn (16-18 år), hovedsakelig pashtunere, og motivasjonen til rekruttene spenner fra ideologi til arbeidsløshet. Rekrutteringen er ikke preget av direkte vold eller tvang. Rekrutteringsregimene varierer antagelig fra område til område, og er ofte et resultat av lokal tradisjon. Moskeer, madraser (religiøse skoler) og tradisjonelle nettverk er viktige i rekrutteringsprosessen.

ID-dokumenter og pass

Fødselsregistreringen har i flere tiår vært svært mangelfull. Det finnes ikke noe lokalt forvaltningsorgan med avklart ansvar for registrering av fødsler, ekteskap eller utstedelse av ID-dokumentet *tazkera* i Afghanistan. Det samme gjelder for passutstedelse. Registreringen og kvalitetssikringen av personopplysningene både i pass og underlagsdokumenter er svært mangelfull. Alle kategorier dokumentasjon kan skaffes mot bestiktelser og det er enkelt å få tak i både falske dokumenter og ekte dokumenter med uriktige opplysninger.

Basert på Landinfos erfaringer fra identitets- og nasjonalitetsproblematikk i land preget av borgerkrig, fattigdomsproblematikk, svak forvaltning og utstrakt korrupsjon, vil det normalt være enklere å fastslå nasjonalitet enn identitet i tilfeller hvor det ikke foreligger dokumenter.

- ✓ [*Afghanistan: Pass, identitetsdokumenter og grunnlagsdokumenter*](#)
- ✓ [*Embassy of the Islamic Republic of Afghanistan, Oslo*](#)

Lenker

University of Texas - Ulike tematiske kart: <http://www.lib.utexas.edu/maps/afghanistan.html>

UNAMA - Rapporter om sivile tap: <http://unama.unmissions.org/Default.aspx?tabid=13941>

UNHCR - Anbefalinger til asyllandene: <http://www.refworld.org/pdfid/51ffdca34.pdf>

CIA - Grunnleggende fakta: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/af.html>

United Kingdom Home Office – Landinformasjon og veiledning Afghanistan:
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/460691/CIG_-_Afghanistan_-_Prison_Conditions_HO.pdf

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om. Landinfos basisnotater gir kortfattet informasjon om forhold som kan ha relevans i en intervjusituasjon. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Afghanistan: Basisinfo

© Landinfo 2015

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.